

***30 ZNIKAJĄCYCH TRAMPOLIN* Doroty Kassjanowicz**

(dla dzieci w wieku 7–12 lat+)

Wydawnictwo ALBUS (wyd. 2016 i 2022)

Książka składa się z 30 krótkich tekstów opisujących to samo zdarzenie na 30 różnych sposobów. Stylistycznie zróżnicowane formy wypowiedzi, wykorzystujące niektóre gatunki literackie, pozwalają nam poznać opowieść z bardzo wielu perspektyw, poziomów wrażliwości, komunikatywności, spostrzegawczości itp. Każda kolejna interpretacja wydarzenia pokazuje, jak różni jesteśmy, jak różnego języka używamy i w jak rozmaity sposób odbieramy rzeczywistość – zależnie od osobowości, nastroju, intencji, wiedzy, a nawet pory dnia.

Autorka w humorystycznych tekstach pełnych niespodzianek swobodnie i po mistrzowsku wykorzystuje zabawę słowami i grę konwencjami, pokazując, w jaki sposób język kształtuje nasz obraz świata, i jak to, co postrzegamy, wpływa na nasz język.

- Książka ta z powodzeniem może być wykorzystywana przez **nauczycieli** na lekcjach języka polskiego lub przez **bibliotekarzy**. Autorka zwraca uwagę na to, w jaki sposób język kształtuje nasz obraz świata i jak to, co postrzegamy, wpływa na nasz język. Zachęca do patrzenia na świat z wielu różnych punktów widzenia, wskazując, jak różnorodnie można odbierać, opisywać i rozumieć otaczającą nas rzeczywistość.
- Stanowi zaproszenie do kreatywnego podejścia do języka – jako wesołej zabawy słowami i konwencjami, do odkrywania „magicznej mocy” słów, która sprawia, że jedno zdarzenie można opowiedzieć na nieskończenie wiele sposobów (zależnie od tego m.in.: jakiej formy wypowiedzi/komunikatu użyjemy, kto opowiada, czy jest komunikatywny, czy wie, o czym mówi, czy zależy mu na przekazaniu informacji, czy ukrywa prawdę/celowo fałszuje przekaz, czy jest spostrzegawczy, jaki ma nastój, jakich środków wyrazu/stylu wypowiedzi używa, czy umie się posługiwać regułami języka itd.).
- Książka ta może być też wykorzystywana przez **instruktorów w domach kultury** np. do zajęć z kreatywnego pisania, a także (w całości lub we fragmentach) do spektakli bądź mniejszych form „teatralnych”. Pozwalając młodym wykonawcom wcielić się w postaci opisujące tę samą rzeczywistość na wiele sposobów, uczymy ich akceptacji różnorodności ludzi i świata.
- *30 znikających trampolin* może stać się również inspirującym materiałem dla **trenerów interpersonalnych** pracujących z dorosłymi (*coaching*) w zakresie kształtowania umiejętności komunikacyjnych. Znajdą tu warianty interpretacji jednego wycinka świata przez: wzrokowca, słuchowca, kinestetyka, optymistę, pesymistę, ekstrawertyka, introwertyka, osobę młodą i starszą, komunikatywną, wrażliwą, obojętną itp.

Fragment *30 znikających trampolin* został opublikowany w podręczniku do języka polskiego dla uczniów klasy V (GWO, 2019).

Książka wyróżniona została przez jury graficzne i literackie konkursu Książka Roku 2016 organizowanego przez polską sekcję IBBY w kategorii „Książki dla czytelników, którzy lubią wiedzieć”; znalazła się też na liście IBBY BIS tytułów nagrodzonych w 2017 r.

Na uwagę zasługują mistrzowskie ilustracje Pauliny Daniluk, absolwentki Wydziału Artystycznego UMCS, laureatki konkursu na opracowanie graficzne książki, zorganizowanego we współpracy wydawnictwa ALBUS i Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu. Ilustratorka z wielką swobodą w operowaniu środkami wyrazu, stworzyła niepowtarzalną, pełną humoru i ekspresji, anegdotyczną narrację plastyczną do tekstów Doroty Kassjanowicz.

Impulsem do powstania *30 znikających trampolin* była książka Raymonda Queneau pt. *Ćwiczenia stylistyczne* (w tłum. Jana Gondowicza), skierowana do czytelników dorosłych, w której opisał on na 99 sposobów błahe zdarzenie, do jakiego doszło pomiędzy dwoma pasażerami autobusu linii S w Paryżu.

Ta książka oraz zainspirowane nią warsztaty to:

- ◆ Zachęta do patrzenia na świat z różnych punktów widzenia.
- ◆ Pokazanie, że to, jakich używamy słów, wpływa na nasz obraz świata, a to, jak go widzimy, ma wpływ na nasz język.
- ◆ Odkrywanie „magicznej mocy słów”, które sprawiają, że jedna historia może mieć nieskończenie wiele wersji, zależnie od tego, kto i jak ją opowiada, jakich słów używa i czy umie właściwie je dobrać, czy jest komunikatywny, czy wie, o czym mówi, czy trzyma się faktów, czy fantazjuje, czy mu zależy na przekazaniu informacji, czy nie, czy jest dzieckiem, czy osobą dorosłą, czy jest spostrzegawczy, czy nieuważny, jaki ma nastój, czy zależy mu na obiektywnej prawdzie, czy może woli się z nią minąć itd. – i zaprezentowanie, „jak to działa” w praktyce.
- ◆ Przekonanie się, że ten, kto sprawnie posługuje się słowami, zyskuje „supermoc”. Za pomocą właściwie i świadomie dobranych słów można bowiem kogoś wzruszyć, rozśmieszyć, pocieszyć, zaciekawić, przekonać do swoich racji, precyzyjnie wyrazić to, co się czuje i myśli, ale i wprowadzić kogoś w błąd, można je także wykorzystać do działań kreatywnych, jak napisanie tekstu piosenki, wiersza, a nawet książki.
- ◆ Poszerzenie wiedzy o polszczyźnie w atrakcyjny dla dzieci sposób, daleki od „suchego” wykładu, połączony z bardzo dużą dozą humoru i zabawy!
- ◆ „Przemycenie” informacji o istnieniu różnych gatunków i stylów literackich.
- ◆ Uruchamianie w czytelnikach / uczestnikach warsztatów pokładów drzemiącej w nich kreatywności i wyobraźni.
- ◆ Opowieść, która sugeruje, że nie powinno się nikogo osądzać, a zwłaszcza – zbyt pochopnie, a pewność, że zna się całą prawdę o kimś lub o czymś, może okazać się złudne i krzywdzące.

SKRÓCONY OPIS WARSZTATÓW

zainspirowanych książką D. Kassjanowicz pt. *30 znikających trampolin*
przeznaczonych dla dzieci w wieku 7–12+ lat

(przebieg zajęć z udziałem uczniów klasy I oraz zerówki został odpowiednio zmodyfikowany – jego opis umieszczono pod głównym konspektem)

- 1) **Krótkie wprowadzenie** dotyczące treści i formy książki (30 krótkich rozdziałów opisujących to samo zdarzenie na 30 różnych sposobów).
- 2) **Osoba Prowadząca (Os.P.)** czyta rozdz. 1 pt. „TO BYŁO MNIEJ WIĘCEJ TAK...”, aby zapoznać dzieci z treścią i formą historii, która będzie przekształcana na wiele sposobów.
- 3) Dzieci zapoznają się **kolejno** ze wszystkimi 30 tytułami. Losują z puli 30 karteczek (każda z numerem i tytułem rozdziału) po jednej, do wyczerpania puli. Następnie Os.P. odczytuje tytuły **wg spisu treści** („Kto ma rozdz. 1 „TO BYŁO MNIEJ WIĘCEJ TAK...”? , kto ma rozdz. 2 „OCZAMI”? itd.). Posiadacz/ka kartki z danym tytułem zgłasza się i zapisuje go na tablicy lub na kartonie widocznym dla wszystkich uczestników zajęć – powstaje **pełen spis tytułów**, niezbędny dla dalszego przebiegu warsztatów.
- 4) Os.P. **krótko** omawia z dziećmi każdy tytuł **po kolei**, wyjaśniając jego znaczenie (np. rozdz. 2 „OCZAMI” – tu autorka podkreśla to, co było w tej historii widać [...], rozdz. 4 „FUTURYSTYCZNIE” – to historia w wersji *sf*, [...] rozdz. 8. „DŁUGAŚNIEZDANIOWO” – to zdarzenie opisane jednym bardzo długim zdaniem) itp.
- 5) Os.P. czyta 1–2 akapity z **kilku** (4 lub 5) wybranych rozdziałów, by dzieci zrozumiały, czym są wersje jednego tekstu, uzyskiwane dzięki użyciu różnych słów/form narracji. Każdorazowo krótko przy tym omawia z dziećmi treść danego rozdziału (np. rozdz. 18. „OPTYMISTYCZNIE” – co to znaczy? Kto to jest optymista?, rozdz. 19. „PESYMISTYCZNIE” – kto to jest pesymista, czym się różni od optymisty? Jakich słów używa jeden i drugi?, rozdz. 24. „BEZ ŁADU I SKŁADU” – czy kolejność słów w zdaniu ma znaczenie?, rozdz. 20. „ZDROBNIALE” – czym jest zdrobnienie, do czego służy?, rozdz. 13. „PLOTKARSKO” – czym jest plotka? Czy plotkowanie to coś dobrego, czy nie?).

Następnie można wdrożyć **wszystkie poniższe** (tj. 6–9) części warsztatów **lub tylko wybrane**, ale **zawsze** kończymy kluczowym punktem finałowym („Tworzenie wersji”) lub **dodatkowo** pkt. 9 (pogłębiona dyskusja).

- 6) **„Zabawa w tłumacza”** na podst. rozdz. 11. „DALOPLĄCZNIE”, napisanego wymyślonym przez autorkę językiem. Os.P. czyta fragment. Z pomocą słowniczka z książki dzieci tłumaczą 2–3 zdania na jęz. polski. Zabawa połączona z praktyką korzystania ze słownika oraz rozmową na temat wielokulturowości świata i zalet znajomości języków obcych.
- 7) **„Zabawa w porządkowanie słów”** na podst. rozdz. 24. „BEZ ŁADU I SKŁADU”. Os.P. czyta jego fragment. To praca w grupach: każda grupa losuje kopertę z jednym zdaniem z rozdziału pociętym na pojedyncze wyrazy i ponownie układa z nich zdanie. Ta zabawa uświadamia dzieciom, jak ważne jest prawidłowe budowanie zdań, które umożliwia porozumiewanie się i wyrażanie myśli.

- 8) „**Tworzenie wersji**” – dzieci wymyślają 2–3 zdania na dowolny temat, które potem przekształcają wg wybranych wersji opartych na książce. Rezultat mogą zapisywać lub np. przedstawić w formie „mini-scenek” (np. „PLOTKARSKO” czy „REPORTERSKO”). Można też podzielić dzieci na **kilka grup**, po czym każda opisuje daną sytuację z odrębnego, własnego punktu widzenia (wersja „WEDŁUG...”).
- 9) Na podstawie poszczególnych tekstów można podyskutować **w sposób pogłębiony** na „sprovokowane” nimi tematy, wykraczając poza sferę języka, formy, typu narracji itp.

Na przykład:

(r. 2) Oczami, (r. 3) Uszami: Jesteście słuchowcami?, wzrokowcami? Czym się to przejawia? Co jest praktyczniejsze na co dzień? A w czym wam to przeszkadza?

(r. 4) Futurystycznie: Jak wyobrażacie sobie swoją przyszłość za 5, 10, 30 lat? Jak decyzje podejmowane przez was dzisiaj mogą wpłynąć na wasze życie za x lat? A może to nie ma jeszcze żadnego wpływu? A jak wyobrażacie sobie przyszłość świata? Będzie lepiej? gorzej? Dlaczego? Co można zrobić w tej chwili dla bezpiecznej przyszłości?

(r. 9) Straszliwie: Co to jest strach, lęk, obawa? Czy i kiedy je odczuwacie? Jak z nimi walczyć, jakie są sposoby na przezwycięzenie lęku, nieśmiałości itp.?

(r. 14) Reportersko: Supermoc słów użyta w złej wierze: manipulacja – czym jest, jak się przed nią uchronić?

(r. 18) Optymistycznie, (r. 19) Pesymistycznie: Jesteście pesymistami?, optymistami? Dlaczego? Jak to wpływa na wasze wybory, na waszą codzienność?

(r. 23) Filmowo: Co to jest materializowanie wizji, marzeń, jak przełożyć marzenia na plany, a plany na rzeczywistość

(r. 25) Gazetowo: Czy w waszym domu czyta się jeszcze tradycyjne gazety? Tak; nie; dlaczego? Przewaga jednych środków masowego przekazu nad innymi. Co to jest rzetelna informacja, jak odróżnić „fejkniusa” od prawdy?

(r. 27–30) Według...: Każdy widzi świat na swój sposób. Czym jest tolerancja? Czy i jak rozmawiać, mając inny punkt widzenia niż rozmówca?

###

W PRZYPADKU DZIECI MŁODSZYCH (klasa I oraz zerówka), konspekt warsztatów ulega modyfikacji, w większym stopniu kładąc nacisk na treść niż formę książki, jednak pozostawiając element porównywania różnych wersji jednego tekstu. Rezygnujemy natomiast m.in. z punktu „Tworzenie wersji”.

Os.P. czyta rozdz. 1 i fragmenty kilku innych, wspólnie wybranych wersji, po czym następuje omówienie treści – konieczne jest zwrócenie uwagi na **puentę** mówiącą o tym, że nikogo nie należy pochoinnie oceniać.

Warsztaty oparte są poza tym na:

- ✓ zabawach ruchowych,
- ✓ grze w kalambury,
- ✓ działaniach plastycznych w grupach (rysowanie na dużych kartkach/kartonach) albo indywidualnych, polegających na zilustrowaniu wybranej wersji historii o trampolinie (np. „BAŚNIOWO”, „STRASZLIWIE”, „FUTURYSTYCZNIE”).

Kalambury

Zabawa słowami (i gestami). Dziecko-ochotnik losuje z puli karteczek z tytułami rozdziałów (patrz wyżej) jedną. Następnie za pomocą gestów „opisuje” znany tylko sobie i Os.P. tytuł, który grupa ma za zadanie odgadnąć, wspomagając się skompletowanym wcześniej „spisem treści” widniejącym na tablicy i/lub dużym kartonie.

Działania ruchowe

- Grupa rozbiega się po pomieszczeniu/wyznaczonej przestrzeni. Trzy osoby ustawiają się jedna obok drugiej, trzymając się za ręce – to „wichura”, która chce porwać i przenieść trampolinę w inne miejsce. Pozostałe dzieci – po troje – to małe „trampoliny”; w tym celu łąpią się za ręce, tworząc zamknięty okrąg. Uciekają przed „wichurą”, nie rozrywając kręgu. „Wichura” natomiast stara się dogonić jedną z „trampolin”, ale nie może biec po prostej czy skosie, ale wyłącznie slalomem. Gdy dogania którąś z „trampolin”, ta, złapana, zasila „wichurę” o jedną osobę spośród siebie lub „trampolina” zamienia się rolami z „wichurą”.
- „Trampolina” może być cały czas w niezbyt szybkim, stopa za stopą, ale stałym ruchu – np. od krańca do krańca wyznaczonego obszaru zajęć (a potem szybko przenosi ją wiatr we wskazanym przez Os.P. kierunku). Okrąg może się ustawić plecami do środka (nadal trzymając się za ręce i pozostając w ruchu), potem bokiem, w kucki, na jednej nodze itp.
- Dzieci – pojedynczo – zajmują miejsce na sali/w wydzielonej przestrzeni, każde w pewnej odległości od drugiego. Zaczynają spacerować, w różnych kierunkach, w dowolnym tempie i w dowolną stronę. Na dany znak muszą utworzyć „trampolinę”, czyli jak najszybciej ustawić się w okręgu, trzymając się nawzajem za ręce, i wspólnie podskoczyć.